

JANE NEAL KOHTASI luojansa varhaisaamun usvassa kiitospäivää edeltävänä sunnuntaina. Se oli melkoinen yllätys kaikille. Hänen kuolemansa ei ollut luonnollinen, paitsi jos uskoo että kaikki tapahtuu kuten on tarkoitettu. Siinä tapauksessa Jane Neal oli koko seitsemänkymmentäkuusivuotisen elämänsä käynyt kohti hetkeä, jolloin kuolema kohosi hänet värikylläisessä vaahterametsässä Three Pinesin kylän laitamalla. Hän oli kaatunut maahan raajat levällään kuin tehdäkseen enkeleitä kirkkaisiin hauraisiin lehtiin.

Kun Sûreté du Québecin ylikomisario Armand Gamache polvistui maahan, hänen nivelensä paukkuivat kuin metsästyskivääri ja hänen isot, ilmeikkäät kätensä viivähtivät naisen pörröistä villatakkia tahranneen pikkuruisen verikehän yllä kuin hän olisi ollut noita, joka pystyy taikomaan haavan pois ja palauttamaan uhrin henkiin. Sellaiseen hän ei pystynyt. Sitä lahjaa Armand Gamachella ei ollut. Mutta onnekseen hänellä oli muita lahjoja. Vähän lähemmäs kumartuessaan hän tunsu sieraimissaan koipallojen hajun, mummonsa hajuveden tuoksun. Naisen lempeät, hyväntahtoiset silmät tuijottivat Gamachea kuin kummastellen. Gamache ainakin katseli naista kummastellen. Se oli hänen pikku salaisuutensa. Mutta kyse ei ollut siitä, ettei hän ollut nähnyt Jane Nealia koskaan aiemmin. Ei. Hänen pikku salaisuutensa oli se, että puolivälissä kuudettakymmentä, pitkän ja nyttemmin ilmeisesti paikoilleen juuttuneen uransa huipulla, hän

yhä vain kummeksui väkivaltaista kuolemaa. Mikä oli outoa rikososaston päällikölle, ja samalla ehkä yksi syistä, joiden vuoksi hän ei ollut edennyt pitemmälle Sûretén kyynisessä maailmassa. Gamache toivoi aina, että kenties joku oli erehtynyt eikä mitään ruumista ollut olemassakaan. Mutta hetki hetkeltä jäykistyvästä Jane Nealista ei voinut erehtyä. Gamache nousi seisaalleen komisario Beauvoirin avustuksella, napitti vuorillisen Burberrynsä lokakuun kylmyyttä vastaan ja jäi ihmettelemään.

Jane Nealille oli tullut noutaja, ja sellaista hän olisi tarvinnut jo jokunen päivä aiemmin, joskin sanan lievemässä merkityksessä. Hän oli sopinut tapaavansa rakkaan ystävänsä ja naapurinsa Clara Morrowin kahvin merkeissä kylän bistrossa. Clara istui ikkunapöydässä ja odotti odottamistaan. Kärsivällisyys ei ollut hänen vahvoja puoliaan. *Café au lait* ja kärsimättömyyden yhdistelmä olikin alkanut tutisuttaa häntä. Hienoisesti täristen hän katseli bistron moniruutuisesta ikkunasta kylän nurmikenttää ja vanhojen talojen ja vaahteroiden reunustaman Commons-kadun ympyränkaarta. Puut, jotka olivat sonnustautumassa henkeäsalpaaviin punaisen ja keltaisen sävyihin, olivat kutakuinkin ainoat asiat, jotka koskaan muuttuivat tässä kunnianarvoisessa kylässä.

Ruudun muodostamissa kehyksissä Clara näki avolava-auton, joka lipui kylään pitkin rue du Moulinia kaunis täplikäs peura konepellillä retkottaen. Hitaasti auto kiersi Commonsin ympyrän saaden kyläläiset seisahtumaan paikoilleen. Oli meneillään metsästyskausi ja oltiin metsästysalueella. Mutta tämänkaltaiset metsämiehet olivat enimmäkseen Montrealista tai muista isoista kaupungeista. He vuokrasivat avolava-autoja ja ajelivat pitkin sorateitä aamu- ja iltahämärässä kuin mitkäkin pedot vaanien syömään

tulevia peuroja. Ja kun he saivat sellaisen näköpiiriinsä, he pysäyttivät, nousivat autosta ja ampuu täräyttivät. Clara tiesi, etteivät kaikki metsästäjät olleet sellaisia, mutta tarpeeksi monet olivat. Juuri nämä tyypit sitoivat saaliin autonsa konepellille ja kiertelivät sitten maita ja mantuja siinä uskossa, että auton nokalle kiinnitetty kuollut eläin oli jonkinmoinen uroteon merkki.

Joka vuosi metsästäjät ampuivat lehmiä, hevosia, lemmikkieläimiä ja toisiaan. Ja, niin uskomatonta kuin se onkin, toisinaan joku heistä ampui itsensä, ehkä erehtyessään jonkinlaisen sekavuuden hetkellä luulemaan itseään päivällispaistiksi. Viisas tiesi, että joillekin metsästäjille – ei kaikille mutta joillekin – oli haastava tehtävä erottaa mänty peltopyystä ja peltopyy ihmisestä.

Clara mietti, mihin Jane oli joutunut. Jane myöhästeli vain harvoin, joten hänelle oli helppo antaa anteeksi. Clarasta oli helppoa antaa useimmat asiat anteeksi useimmille ihmisille. Liian helppoa, varoitti hänen miehensä Peter monesti. Mutta Claralla oli oma pikku salaisuutensa. Hän ei suinkaan unohtanut kaikkia ikävyyksiä. Useimmat kylläkin. Mutta oli myös sellaisia, jotka hän salaa säilytti mielessään ja joita hän helli ja tutkisteli aina silloin, kun hänen oli lohdutettava itseään toisten sydämettömyydellä.

Hänen pöydälleen jätetyn *Montreal Gazette*n päälle oli varissut croissantin hiutaleita. Niiden lomasta hän silmäili otsikoita: ”Parti Québécois lupaa kansanäänestyksen itenäistymisestä”, ”Humeratsioita pienillä paikkakunnilla”, ”Retkeilijöitä eksyksissä Tremblantin kansallispuistossa”.

Clara kohotti katseensa otsikoiden synkkyydestä. Hän ja Peter olivat aikoja sitten lakanneet tilaamasta Montrealin lehtiä. Tietämättömyys oli todellinen siunaus. He lukivat mieluummin *Williamsburg County Newsiä*, jossa saattoi olla juttu Waynen lehmästä, Guylainen luona vierailevista

lapsenlapsista tai vanhainkodin hyväksi huutokaupattavasta tilkkutäkistä. Toisinaan Clara tuli pohtineeksi oliko se välttelyä, todellisuuden ja vastuun pakoilua. Sitten hän tajusi, ettei välittänyt koko jutusta. Sitä paitsi kaikki tieto, jota hän todella tarvitsi elämässään, kantautui hänen korviinsa täällä Olivierin bistrossa, Three Pinesin sydämessä.

”Sinä olet ihan ajatuksissasi”, kuului tuttu rakas ääni. Siinä Jane nyt oli, huohottavana ja hymyilevänä, naurun uurtamat kasvot punoittaen syksyn viileydestä ja kiivaasta kävelystä kotimökiltä bistrolle yli kylän nurmikentän.

”Anteeksi että olen myöhässä”, Jane sanoi Claran korvaan kun he halasivat – toinen pieni, pullea ja hengästynyt, toinen kolmekymmentä vuotta nuorempi, hoikka ja edelleen vapiuttavassa kofeiinihumalassa.

”Sinä täriset”, Jane sanoi. Hän istuutui ja tilasi myös itselleen *café au lait*. ”En tiennytkään, että välität minusta niin paljon.”

”Sinähän puhut kuin vanha akka”, Clara nauroi.

”Tänä aamuna tosiaan olin sellainen. Kuulitko mitä täällä tapahtui?”

”En, mitä?” Clara nojautui eteenpäin kuulemaan uutista. Hän ja Peter olivat olleet Montrealissa ostamassa taulukankaita ja akryylivärejä. Molemmat olivat taidemaalareita. Peter oli saavuttanut menestystä. Claraa ei ollut vielä löydetty, eikä – kuten useimmat hänen ystävänsä salaa ajattelivat – häntä ikinä löydettäisikään, jos hän pitäisi itsepintaisesti kiinni käsittämättömästä linjastaan. Claran olikin myönnettävä, ettei ostava yleisö oikein ymmärtänyt hänen soturikohtusarjaansa, vaikka toisaalta hänen pöyheätukkaiset, jättijalkaiset taloustarvikkeensa olivatkin saavuttaneet tiettyä menestystä. Hän oli jopa myynyt yhden. Loput, osapuulle viisikymmentä maalausta, olivat talon kellarikerroksessa, joka muistutti suuresti Walt Disneyn työpajaa.

”Ei hyvänen aika”, hän puuskahti muutaman minuutin kuluttua aidosti järkyttyneenä. Three Pinesissa viettämiensä kahdenkymmenenviiden vuoden aikana hän ei ollut ikipäivänä kuullut yhdestäkään rikoksesta. Ainoa syy pitää ovet lukossa oli estää naapureita tuomasta kesäkurpitsakoreja satokaudella. Tosin, aivan kuten *Gazetten* otsikosta kävi ilmi, oli olemassa toinenkin viljelykasvi, joka ylsi samoihin mittasuhteisiin kesäkurpitsan kanssa: marihuana. Mutta ne, jotka eivät olleet sekaantuneet sellaiseen millään lailla, ummistivat silmänsä.

Muutoin ei rikoksia ollut. Ei murtoja, ei vandalismia, ei pahoinpitelyjä. Three Pinesissa ei ollut edes poliisia. Aina joskus paikallisen Sûretén Robert Lemieux kiersi autollaan Commonsin ympyrän, vain näyttäytyäkseen, mutta tarvetta siihen ei ollut.

Ennen tätä aamua.

”Oliko se ehkä pilaa?” Claran oli vaikea käsittää Janen maalaamaa iljettävää kuvaa.

”Ei. Ei se ollut pilaa”, sanoi Jane muistellen tapahtunutta. ”Toinen pojista nauroi päälle. Nyt kun ajattelen sitä, niin se kuulosti jotenkin tutulta. Se ei ollut mitään huvittunutta naurua.” Jane käänsi kirkkaansiniset silmänsä Claraan. Silmät joista paistoi kummastus. ”Olen kuullut sitä opettajana. En kuitenkaan usein, luojan kiitos. Pojat nauravat sillä lailla, kun tekevät jollekulle pahaa ja nauttivat siitä.” Muistikuva puistatti Janea, ja hän veti villatakin tiukemmin ympärilleen. ”Sitä on inhottava kuulla. Onneksi et ollut paikalla.”

Jane sanoi sen juuri samalla hetkellä, kun Clara ojensi kätensä yli pyöreän tumman pöydän ja tarttui hänen kylmään pikkuruiseen käteensä toivoen täydestä sydämestään, että olisi itse ollut paikalla Janen sijasta.

”Ja he olivat siis vasta nuoria jolppeja?”

”Heillä oli naamiot, joten heitä oli vaikea tunnistaa, mutta enköhän silti tunnistanut.”

”Keitä he olivat?”

Jane vilkaisu ympärilleen ollakseen varma, ettei kukaan voinut kuulla, ja supisi sitten: ”Philippe Croft, Gus Hennessy ja Claude LaPierre.”

”Oletko varma?” Clara tunsi kaikki kolme. Eivät he varsinaisia pyhäkoululaisia olleet, mutta ei heiltä liioin sopinut odottaa mitään sellaista.

”En”, Jane myönsi.

”Parasta ettet kerro kenellekään.”

”Liian myöhäistä.”

”Miten niin muka?”

”Sanoin heidän nimensä aamulla, kun se tapahtui.”

”Supatit itsekseksi, niinkö?” Clara tunsi kuinka veri pakeni sormenpäistä ja varpaista ja lähti kohisten kohti hänen sisintään, hänen sydäntään. Hyvä Jumala, anna sen olla niin, hän toivoi hartaasti mielessään.

”Ei kun huusin suureen ääneen.”

Nähdessään Claran ilmeen Jane alkoi kiireesti puolustaa itseään. ”Yritin pysäyttää heidät. Ja se tepsii. He pysähtyivät.”

Jane näki yhä mielessään, miten kolmikko pinkoi päätä pahkaa ylös rue du Moulinia, pois kylästä. Se pojista, jolla oli kirkkaanvihreä naamio, oli kääntynyt katsomaan häntä. Pojan käsistä tipahteli yhä ankanlantaa. Lantaa, jota oli tuotu kylän nurmikentälle kukkapenkkiin syyslannoitteeksi mutta jota ei ollut vielä levitetty. Jane toivoi, että olisi nähnyt pojan ilmeen. Oliko poika vihainen? Peloissaan? Huvittunut?

”Toisin sanoen olit oikeassa. Mitä heidän nimiinsä tulee?”

”Luultavasti. En olisi uskonut, että ikinä näen täällä sellaista.”

”Sen takia siis myöhästyit? Sinun oli jäätävä siivoamaan paikkoja?”

”Niin. Tai no, en sen takia.”

”Voisitko vähän tarkentaa?”

”Ehkä. Sinähän olet Williamsburgin taideyhdistyksen seuraavan näyttelyn arvostelulautakunnassa?”

”Niin olen. Meillä on kokous tänään iltapäivällä. Peterkin on mukana. Mitä sitten?” Clara uskalsi tuskin hengittää. Oliko ehkä vihdoinkin tullut aika? Aikoiko Jane nyt tehdä sen, kaiken maanittelun ja lempeän kiusoittelun ja toisinaan hiukan lempeää ankaramman painostuksen jälkeen?

”Olen nyt valmis.” Jane päästi isoimman huokauksen, jonka Clara oli koskaan kuullut. Niin voimakkaan, että se lennätti joukon croissantimuruja *Gazetten* etusivulta Claran syliin.

”Olin myöhässä”, sanoi Jane hitaasti samalla kun hänen kätensä alkoivat vuorostaan vapista, ”koska minun oli tehtävä päätös. Minulla on maalaus, jolla haluaisin osallistua näyttelyyn.”

Sen sanottuaan hän ratkesi itkuun.

Janen maalausharrastus oli aina ollut julkinen salaisuus Three Pinesissa. Aina välillä joku metsän halki tai pellon yli kävelevä törmäsi Janeen hänen ollessaan uppoutuneena työhönsä. Mutta hän oli kieltänyt näitä kulkijoita lähestymästä ja katsomasta ja käsenyt heitä kääntämään katseensa pois kuin he olisivat olleet todistamassa jotain liki säädyttöntä tapahtumaa, eikä hän taatusti milloinkaan suostuisi puhumaan siitä. Ainoa kerta kun Clara oli nähnyt Janen vihaisena oli silloin, kun Gabri oli yllättänyt hänet takaapäin hänen ollessaan maalaamassa. Gabri oli luullut, että Jane oli laskenut leikkiä kieltäessään ketään ikinä katsomasta.

Gabri oli erehtynyt. Jane oli ollut niin vakavissaan kuin ihminen voi olla. Oli jopa kestänyt muutaman kuukauden, ennen kuin Janen ja Gabrin ystävyys oli palautunut entiselleen; kumpikin oli tuntenut joutuneensa petetyksi. Mutta

heidän luonnostaan hyvä luontonsa ja kiintymyksensä toisiaan kohtaan oli kuronut särön umpeen. Tapaus oli kuitenkin opettanut kaikille jotain.

Kenelläkään ei ollut lupa nähdä Janen maalauksia.

Ennen kuin nyt, kaikesta päättäen. Mutta juuri tällä haa-
vaa taiteilija oli niin voimakkaiden tunteiden vallassa, että hän vain istui tuolissaan ja itki. Clara oli sekä kauhistunut että hätääntynyt. Hän katsoi vaivihkaa ympärilleen, osittain siinä toivossa ettei kukaan katsellut ja osittain toivoen hartaasti, että joku katselisi ja tietäisi mitä tehdä. Sitten hän esitti itselleen erään yksinkertaisen kysymyksen, joka hänellä oli aina käsillä ja johon hän turvautui kuin rukous-
nauhaan. Mitä Jane tekisi hänen sijassaan? Ja hän sai kaipa-
mansa vastauksen. Jane antaisi hänen itkeä, antaisi hänen vaikertaa. Antaisi hänen viskoa astioita, jos olisi tarvis. Eikä Jane lähtisi pakoon. Kun kyynelvirta tyrehtyisi, Jane olisi hänen vierellään. Ja sitten Jane kietoi kätensä hänen ympärilleen, lohduttaisi häntä ja antaisi hänen ymmärtää, ettei hän ollut yksin. Ei milloinkaan. Ja niin Clara vain istui, kat-
seli ja odotti. Ja kärsi siitä ettei tehnyt mitään. Vähä vähältä itku laantui.

Clara nousi liioitellun tyyneksi. Hän kietoi kätensä Janen ympärille ja tunsu, miten tämän vanha ruumis asettui narah-
dellen. Sitten hän lausui pikku kiitosrukouksen armon jumalille. Jumalille jotka sallivat itkeä ja sallivat katsella.

”Jane, jos olisin tiennyt että se on niin tuskallista, en olisi yhä uudestaan pyytänyt sinua esittelemään töitäsi. Anna anteeksi.”

”Voi kulta pieni”, Jane sanoi ja tarttui Claraa käsistä yli pöydän, jonka ääressä kumpikin jälleen istui, ”et sinä ymmär-
rä. En minä sen tähden itkenyt. Ei, ei. Ilo se minut valtasi.” Jane loi katseensa etäisyyteen ja nyökkäsi kuin olisi käynyt keskustelua itsensä kanssa. ”Viimeinkin.”

”Mikä sen nimi on, sen taulun?”

”*Päätösparaati*. Se kuvaa piirikunnan maatalousnäyttelyn paraattia.”

Ja niin tapahtui, että kiitospäivää edeltävänä perjantaina Janen taulu nostettiin maalaustelineelle Williamsburgin taideyhdistyksen galleriassa. Vahapaperiin käärittynä ja narulla sidottuna se oli kuin vauva, joka on kääritty kapaloihin kaikkea kylmää ja julmaa vastaan. Verkkaisesti, varovasti Peter Morrow hypisteli solmua ja veti vanhasta narusta, kunnes se löystyi. Sitten hän kieputti sen kämmenensä ympärille kuin olisi kerinyt lankaa kerälle. Clara olisi voinut tappaa Peterin siihen paikkaan. Millä hetkellä hyvänsä hän olisi voinut kirkaista, ponnahtaa ylös tuolistaan ja tyrkätä Peterin sivuun. Nakata koko typerän naruvyyhden lattialle ja kenties Peterin sen mukana ja repiä kääreen taulun ympäriltä. Hänen kasvonsa kuitenkin muuttuivat vain entistä levollisemmiksi, vaikka silmät olivat alkaneet pullistua päästä.

Lopulta viimeinenkin kulma oli sileä ja paperi oli valmis poistettavaksi. Peter kääntyi katsomaan lautakunnan neljää muuta jäsentä ja pitämään pienen puheen, ennen kuin paljastaisi työn kääreestä. Jokin lyhyt, tyylijutua osoittava puhe oli hänestä paikallaan. Muutama tilanteeseen liittyvä sana, muutama – hän huomasi vaimonsa tulipunaiset kasvot ja pullottavat silmät ja tiesi, että kun Claran kasvot alkoivat muistuttaa abstraktia maalausta, ei ollut puheiden pidon aika.

Peter taitteli paperin huolellisesti auki ensin yhdestä ja sitten toisesta kulmasta ja silitti jokaisen rypyn kädellään. Clara ei ollut aavistanutkaan, että nelikulmiossa on niin monta kulmaa. Hän tunsi tuolinsyrjän viiltävän takamustaan. Loput lautakunnasta, joka oli koolla päättääkseen mitkä ehdotetuista teoksista hyväksyttäisiin näyttelyyn,

näytti ikävystyneeltä. Claralla riitti jännitystä vaikka muille jakaa.

Peter kääntyi pikaisesti takaisin taulun puoleen ja paljasti *Päätösparaatin* tempaamalla sen ruskean suojapaperin syrjään.

Claran suu loksautti auki. Hänen päänsä nytkähti kohden rintaa kuin sitä olisi yhtäkkiä ollut mahdoton pitää pystyssä. Silmät laajenivat ja hengitys salpautui. Hetken näytti kuin hän olisi ollut henkitoreissaan. Tällainen siis oli *Päätösparaati*. Se sai hänet haukkomaan henkeä. Ja sama päti selvästi lautakunnan muihinkin jäseniin. Puoliympyrän muodostavilla kasvoilla näkyi vaihtelevassa määrin epäuskoa. Jopa puheenjohtaja Elise Jacob oli vaiti. Oikeastaan näytti kuin hän olisi saanut halvauksen.

Clara inhosi muiden taitelijoiden töiden arvostelemista, ja tämä oli toistaiseksi kehnoin kaikista. Hän oli koko ajan soimannut itseään siitä, että oli houkutellut Janea tuomaan työnsä ensimmäistä kertaa esille näyttelyssä, jonka arvostelulautakunnassa hän itse oli. Oliko se ollut tärkeilyä? Oliko se ollut silkkaa typeryyttä?

”Tämän maalauksen nimi on *Päätösparaati*”, luki Elise paperistaan. ”Lähettäjä on Jane Neal Three Pinesista. Hän on yhdistyksen pitkäaikainen tukija, mutta tämä on ensimmäinen työ, jonka hän on asettanut ehdolle.” Elise katsoi muita. ”Mitä sanotte?”

”Se on upea”, Clara valehteli. Muut katsoivat häntä ällistyneinä. Heidän edessään maalaustelineellä lepäsi kehystämätön taulu, jonka aihe oli selvä. Hevoset näyttivät hevosilta, lehmät olivat lehmiä, ja ihmiset olivat kaikki tunnistettavissa, eivätkä pelkästään ihmisinä vaan tiettyinä kyläläisinä. Mutta he olivat kaikki tikku-ukkoja. Tai korkeintaan yhtä pykälää ylempänä evoluution asteikolla. Jos tikku-ukkoarmeijan ja *Päätösparaatin* väen välillä syttyisi sota, sen

voittaisi *Päätösparaatin* väki, mutta ainoastaan koska heillä oli hieman enemmän lihaksia. Ja sormia. Oli kuitenkin selvää, että nämä ihmiset elivät vain kahdessa ulottuvuudessa. Yrittäessään käsittää mitä katseli ja yrittäessään olla tekevä, että nämä ihmiset elivät vain kahdessa ulottuvuudessa. Yrittäessään käsittää mitä katseli ja yrittäessään olla tekevä, että nämä ihmiset elivät vain kahdessa ulottuvuudessa. Yrittäessään käsittää mitä katseli ja yrittäessään olla tekevä, että nämä ihmiset elivät vain kahdessa ulottuvuudessa.

”Mon Dieu. Minun nelivuotias lapseni pystyisi parempaan”, sanoi Henri Larivière tehden mieleensä ensimmäisenä johtuneen vertailun. Henri oli ollut työssä louhimossa ja jossain vaiheessa havainnut, että kivi puhui hänelle. Ja hän oli kuunnellut. Vanhaan työhön ei sen jälkeen tietenkään ollut paluuta, joskin hänen perheensä kaipasi aikaa, jolloin hänen työnsä tuotti valtavan isojen kiviveistosten sijaan vähintään minimipalkan. Hänen kasvonsa olivat nyt kuten aina leveät, rosoiset ja tutkimattomat, mutta kädet puhuivat hänen puolestaan. Ne olivat kääntyneet ylöspäin yksinkertaiseen ja paljonpuhuvaan vetoomuksen tai lannistumisen eleeseen. Hän yritti epätoivoisesti löytää oikeat sanat, koska tiesi että moni lautakunnan jäsen oli Janen ystävä. ”Se on kamala.” Hän oli päivänselvästi luopunut yrittämisestä ja turvautunut totuuteen. Joko niin, tai sitten kuvaus oli suopea verrattuna hänen todelliseen mielipiteeseensä.

Janen työ esitti rohkeissa, kirkkaissa väreissä paraattia, johon maatalousnäyttelyt aina päättyivät. Siat erottuivat vuohista vain koska ne olivat kirkkaan punaisia. Lapset näyttivät pieniltä aikuisilta. Oikeastaan nuo eivät ole lapsia, Clara ajatteli nojautuen varovasti lähemmäs kangasta kuin peläten, että se läimäyttäisi häntä vielä uudestaan. Ne ovat pienikokoisia aikuisia. Hän tunnisti Olivierin ja Gabrin marssimassa sinisen kanilauman kärjessä. Kulkueen takana istuvassa yleisöjoukossa monet näkyivät sivulta päin ja katselivat joko

toisiaan tai toistensa ohi. Jotkut, eivät kuitenkaan monet, katsoivat suoraan Claraan. Kaikki posket koostuivat täydellisen pyöreistä punaisista ympyröistä, minkä hän oletti tarkoittavan tervettä hehkua. Taulu oli kamala.

”Tuo oli ainakin helppo”, sanoi Irenée Calfat. ”Se tarkoitti ’ei’.”

Clara tunsi, miten hänen sormenpänsä ja varpaansa muuttuivat kylmiksi ja tunnottomiksi.

Irenée Calfat oli keramiikkataiteilija. Hän otti käsiinsä savimöykyn ja muovasi siitä hienon teoksen. Hän oli kehittänyt uuden lasitustekniikan, ja tätä nykyä hänen luokseen riitti tulijoita kaikkialta maailmasta. Kun he olivat tehneet pyhiinvaellusmatkan Irenée Calfatin ateljeehen Saint-Rémyyn ja viettäneet viisi minuuttia Saven jumalattaren seurassa, he luonnollisesti ymmärsivät tehneensä virheen. Irenée Calfat oli itseriittoisimpia ja pikkusieluisimpia ihmisiä, mitä maa päällään kanto.

Claran oli vaikea käsittää kuinka ihminen, joka oli niin tyystin vailla normaaleja inhimillisiä tunteita, pystyi luomaan niin kauniita teoksia. Sinä itsehän vain ähellät ja ponnistelet, sanoi se ilkeä pikku ääni, joka piti hänelle seuraa.

Clara katsoi Peteriä mukinsa reunan yli. Peterillä oli suklaamuffinin muru poskella. Vaistomaisesti Clara sipaisi omaa poskeaan sotkien vahingossa tukkaansa palan saksanpätkinää. Jopa suklaanpala poskellaan Peter oli vetävän näköinen. Klassisen komea. Pitkä ja leveäharteinen kuin tukkijätkä, ei ollenkaan se herkkä taiteilija kuin todellisuudessa. Nykyään hänen lainehtiva tukkansa oli harmaa, hän piti aina silmälaseja ja hänen silmäkulmansa ja sileäksi ajellut kasvonsa olivat ryppyjen uurtamat. Hän oli vähän yli viisikymppinen ja näytti seikkailuretkelle lähteneeltä liikemieheltä. Useimpina aamuina Clara heräsi ensin ja katseli

sitten nukkuvaa Peteriä tuntien halua ryömiä hänen sisään-
sä, kietoutua hänen sydämensä ympärille ja pitää hänet vi-
susti omanaan.

Claran pää toimi ruokamagneettina. Hän veti puoleensa leivonnaisia kuin Carmen Miranda hedelmiä. Peter sitä vas-
toin näytti aina huolitellulta. Vaikka taivaalta olisi satanut
lokaa, hän olisi kotiin palatessaan ollut puhtaampi kuin
lähtiessään. Mutta joskus, joinakin suurenmoisina hetkinä,
hänen luonnollinen auransa petti ja hänen kasvoihinsa tart-
tui jokin pieni murunen. Clara tiesi, että hänen pitäisi sanoa
asiasta Peterille. Mutta hän ei sanonut.

”Tiedättekö mitä”, Peter sanoi ja jopa Irenée katsoi hä-
neen, ”minusta se on mahtava.”

Irenée tuhautti nenäänsä ja loi merkitsevän katseen
Henriin, joka kuitenkin viittasi hänelle kintaalla. Peter otti
Claraan lyhyen katsekontaktin kuin etsien vertailupohjaa.
Aina kun Peter astui huoneeseen, hän antoi katseensa kier-
tää kunnes löysi Claran. Ja sitten hän rentoutui. Muut näki-
vät pitkän, hienostuneen miehen ja hänen homssuisen vai-
monsä ja kysyivät miksi. Jotkut, ennen muuta Peterin äiti,
näyttivät pitävän asiaa jopa luonnonvastaisena. Clara oli
Peterin elämän keskipiste ja samalla kaikki mikä oli Peteris-
sä hyvää, tervettä ja onnellista. Claraa katsoessaan hän ei
nähty repsottavaa, kesyttämätöntä tukkaa, pussimaisia le-
ninkejä eikä halpoja sarvisankaisia silmälasia. Ei, hän näki
turvasataman. Joskin on myönnettävä, että tällä hetkellä hän
näki myös tuttuun tapaan palan saksanpätkkinää Claran tu-
kassa. Vaistomaisesti hän kohotti kätensä pyyhkäistäkseen
omaa tukkaansa, ja samalla hän tuli pyyhkäisseeksi muffinin-
murun poskeltaan.

”Mitä sinä näet?” kysyi Elise Peteriltä.

”Suoraan sanoen en tiedä. Mutta tiedän, että meidän
täytyy hyväksyä se mukaan.”